

Mikrofinanse w Europie: Raport 2016 -2017

Damla Diriker
Paolo Landoni
Nicola Benaglio

Streszczenie

Przedstawiamy ósmą edycję raportu o mikrofinansach w Europie publikowanego przez European Microfinance Network (EMN), po raz drugi przygotowanego we współpracy z Microfinance Centre (MFC). Niniejszy raport sporządzony przez naukowców z Social Innovations Teams (SIT) i Politechniki Turyńskiej dotyczy przedstawicieli instytucji prowadzących działalność w obszarze mikrofinansów z 28 krajów Unii Europejskiej oraz europejskich ekspertów w dziedzinie mikrokredytu. Spośród 457

skontaktowanych instytucji mikrofinansowych swoje odpowiedzi przesłało 156, co odpowiada wskaźnikowi odpowiedzi na poziomie 34%. Sprawozdanie obejmuje lata 2016-2017 i stanowi przegląd głównych cech instytucjonalnych sektora, portfela mikrokredytowego, wyników społecznych i finansowych, a także wyzwań i trendów uzyskanych z danych jakościowych i ilościowych (podejście mieszane), zebranych za pomocą ankiety internetowej oraz wywiadów eksperckich.

Główne cechy charakterystyczne sektora

W swojej działalności mikrofinansowej europejskie podmioty udzielające mikrokredytów wykorzystują różnorodne modele instytucjonalne. Największy udział wśród uczestników badania stanowiły organizacje pozarządowe (40%), niebankowe instytucje finansowe (29%) oraz spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe/spółdzielnie finansowe (19%). Pozostałą część próby stanowiły inne formy prawne (tj. banki prywatne, banki państwowe, organy rządowe). Regulacjom podlega działalność 72% instytucji mikrofinansowych klasyfikowanych jako organizacje pozarządowe, instytucje niebankowe, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe/spółdzielnie finansowe i organy rządowe.

Pod względem wieku organizacji, europejski sektor mikrofinansowy

jest zróżnicowany i względnie młody. Większość respondentów (58%) rozpoczęła działalność po roku 2000. Tym niemniej, obserwuje się spowolnienie tempa powstawania nowych instytucji mikrofinansowych, które zmniejszało się we wszystkich okresach od roku 2005. Jedynie 5% badanych organizacji rozpoczęło działalność związaną z mikropożyczkami po roku 2015.

Dla ok. 50% respondentów udzielanie mikrokredytów stanowi główną działalność i odpowiada za ponad 75% ogólnego obrotu. Większość respondentów (79%) zatrudnia mniej niż 50 pracowników (w przeliczeniu na pełne etaty). W 2017 roku badane instytucje zatrudniały 14 743 pracowników otrzymujących wynagrodzenie z istotnym udziałem personelu kobiecego (59%).

Działalność mikropożyczkowa: produkty i usługi

W zakresie produktów finansowych większość respondentów oferuje mikrokredyty na działalność gospodarczą (80%), w dalszej kolejności mikropożyczki osobiste (50%), pożyczki dla MŚP (37%) oraz produkty oszczędnościowe (24%). 37% respondentów uzupełnienia mikrokredyty i pożyczki dla MŚP o inne produkty mikrofinansowe takie jak ubezpieczenia, leasing i kredyty

hipoteczne.

Mikrokredyty na działalność gospodarczą i mikropożyczki osobiste różnią się znacząco pod względem cech produktu. Kwoty mikropożyczek osobistych są niższe (3 098 € w porównaniu do 8 913 €), termin spłaty jest krótszy (31 miesięcy w porównaniu do

¹ Lista kontaktów powstawała w trakcie wielu lat działalności EMN i obecnie obejmuje zarówno listy członków EMN i MFC, jak również listy przekazane przez sieci krajowe lub inne organizacje działające w krajach objętych badaniem ankietowym. W badaniu ankietowym członkowie EMN i MFC są wysoko reprezentowani, ze wskaźnikiem odpowiedzi na poziomie 80%.

45 miesięcy), natomiast średnia roczna stopa oprocentowania (RRSO) jest wyższa (18% w porównaniu do. 11%).

W 2017 roku ponad połowa uczestników badania (68%) oferowała

również niefinansowe produkty i usługi. Ogółem z niefinansowych produktów i usług skorzystało 443 825 klientów, z czego ponad połowę stanowiły osoby niebędące aktywnymi pożyczkobiorcami.

Działalność mikropożyczkowa: skala i wyniki społeczne

Pomiędzy rokiem 2016 a 2017 zarówno wartość jak i liczba udzielonych mikropożyczek wykazały tendencję wzrostową. W roku 2017 całkowita liczba wypłaconych mikropożyczek w badanej próbie wyniosła 635 330 (+1% względem 2016), a ich łączna wartość osiągnęła 2,1 mld € (wzrost o 11%). Ogółem całkowita liczba aktywnych pożyczkobiorców obsługiwanych przez badane instytucje wyniosła 988 457 (wzrost o 8% względem 2016), a wartość portfela mikropożyczek brutto osiągnęła 3,2 mld € (+16%).

Większość portfela mikropożyczek stanowiły mikrokredyty na działalność gospodarczą (54%), choć obserwuje się przesunięcie w stronę mikropożyczek osobistych (43% udziału w łącznej wartości w 2016 i 46% w roku 2017). Ogółem mikropożyczki osobiste wykazywały szybszą tendencję wzrostową niż te przeznaczone na działalność gospodarczą.

W 2017 łączna liczba aktywnych użytkowników mikrokredytów na działalność gospodarczą osiągnęła 406 715 (+5% względem 2016). W roku 2017 badane instytucje mikrofinansowe udzieliły 260 534 mikrokredytów na działalność gospodarczą (+6%) na

łączną kwotę finansowania w wysokości 1,1 mld € (+15%).

W zakresie mikropożyczek osobistych badane instytucje mikrofinansowe obsługiwały łącznie 581 742 aktywnych pożyczkobiorców (+10% względem 2016) i udzieliły w sumie 374 796 mikropożyczek (-2%), o całkowitej wartości 1 mld € (+8%).

Dla większości respondentów podstawową misją jest wspieranie włączenia finansowego (60%). W drugiej kolejności wskazywano tworzenie nowych miejsc pracy (14%) oraz rozwijanie istniejących przedsiębiorstw (10%). Główne grupy docelowe klientów stanowiły kolejno kobiety, mieszkańcy obszarów wiejskich, bezrobotni/osoby pobierające zasiłki i młodzież, podczas gdy najmniej popularną grupą docelową były mniejszości etniczne, imigranci/uchodźcy oraz osoby niepełnosprawne. Większość badanych wspiera przede wszystkim przedsiębiorców indywidualnych i samozatrudnionych, a w dalszej kolejności mikroprzedsiębiorstwa liczące do 5 i 10 pracowników. Najwięcej respondentów wspiera przedsiębiorstwa już istniejące, lecz wciąż młode (poniżej 5 lat).

Działalność mikrofinansowa: wyniki finansowe

W odniesieniu do jakości portfela, wskaźnik portfela zagrożonego (pożyczki przeterminowane o ponad 30 dni, PAR30) zmniejszył się z 15,2% do 13,9% pomiędzy rokiem 2016 a 2017, natomiast wskaźnik kosztu rezerwy spadł z 6,4% do 5,9%. Wskaźnik umorzeń utrzymał się na tym samym poziomie w obydwu latach: 4,7% w 2017 r. i 4,6% w 2016. W roku 2017 koszt udzielania kredytów

zmniejszył się - wskaźnik kosztów operacyjnych wynosił średnio 26% wobec 33,7% w 2016.

Ogółem w 2017 średni zwrot z kapitału zwiększył się z 2,7% do 4,9%, natomiast stopa zwrotu z aktywów wzrosła z 1,8% do 2,5%. W roku 2017 jedynie 14 z 44 instytucji mikrofinansowych osiągnęło samowystarczalność operacyjną.

With contribution from

With financial support from the European Union

POLITECNICO DI TORINO